

Briselē, 14.4.2014.
COM(2014) 224 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

2013. gada ziņojums par ES Pamattiesību hartas piemērošanu

{SWD(2014) 141 final}
{SWD(2014) 142 final}

1. IEVADS

Eiropas Savienības Pamattiesību harta (“Harta”), pirmkārt un galvenokārt attiecas uz ES iestādēm. Tā papildina valstu sistēmas, bet tās neaizstāj. Dalībvalstis piemēro savas konstitucionālās sistēmas un tajās noteiktās pamattiesības. Dalībvalstīm jāpiemēro Hartas noteikumi tikai tad, ja tās ar valsts pasākumiem īsteno ES tiesību aktus, kā noteikts Hartas 51. pantā.

Šajā ziņojumā uzsvērta Eiropas Savienības Tiesas (“Tiesa”) loma Hartas īstenošanā, jo īpaši saistībā ar Tiesas jaunāko judikatūru par Hartas piemērošanu dalībvalstīs.

Ziņojumā arī sniegts pārskats par to, kā ES iestādes — Tiesas uzraudzībā — ir ievērojušas un veicinājušas pamattiesības visos savos priekšlikumos, tostarp izstrādājot jaunus tiesību aktus, politiku un īstenošanas pasākumus.

Visbeidzot, ziņojumā pievērsta uzmanība Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) svarīgumam un gūtajiem panākumiem attiecībā uz ES pievienošanos šim dokumentam.

Detalizēta informācija par Hartas piemērošanu, norādot konkrētas problēmas, ar kurām saskaras personas, ir iekļauta Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam (1. pielikums). Atsevišķā pielikumā (2. pielikums) ir izklāstīti panākumi, īstenojot 2010.–2015. gada Sieviešu un vīriešu līdztiesības stratēģiju.

2. HARTAS PIEMĒROJAMĪBA DALĪBVALSTĪM

Valstu tiesnešiem ir arvien lielāka izpratne par Hartas ietekmi, un viņi izmanto Tiesas¹ norādes par tās piemērošanu un interpretāciju prejudiciāla nolēmuma tiesvedības ietvaros².

Lai noteiktu, vai uz konkrēto gadījumu attiecas Harta, kā noteikts tās 51. pantā, Tiesa jo īpaši pārbauda: vai ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem ir paredzēts īsteno ES tiesību aktus; valsts tiesību aktu veidu; vai ar šiem tiesību aktiem paredzēts sasniegt mērķus, uz kuriem neattiecas ES tiesību akti, un vai pastāv īpašs ES tiesību aktu regulējums par minēto jautājumu vai tāds regulējums, kas var ietekmēt attiecīgos valsts tiesību aktus³.

Trīs jaunākās lietas ir veiksmīgi piemēri gadījumiem, kad Tiesa ir atzinusi, ka dalībvalstis **neīstenoja ES tiesību aktus**, un tādējādi Harta nebija piemērojama.

Pirmkārt, lietā *Pringle*⁴ Tiesa uzskatīja, ka tad, ja dalībvalstis ir izstrādājušas pastāvīgu krīzes pārvarēšanas mehānismu eiro zonas valstīs, tās neīstenoja ES tiesību aktus. Līgumos ES nav piešķirta kāda īpaša kompetence izveidot šādu mehānismu. Tādējādi dalībvalstis neīstenoja ES tiesību aktus 51. panta nozīmē, un Harta nebija piemērojama.

---

¹ Pārskatu par pieteikumiem, kas 2013. gadā iesniegti Tiesai prejudiciālu nolēmumu pieņemšanai saistībā ar Hartu sk. II papildinājumā.

² Sk. LESD 267. pantu.

³ EST, spriedums lietā C-309/96 *Annibaldi* 18.12.1997., 21. līdz 23. punkts, un C-40/11 *Iida*, 8.11.2012., 79. punkts.

⁴ EST, spriedums lietā C-370/12., *Thomas Pringle*, 27.11.2012.

Otrkārt, lietā *Fierro and Marmorale*⁵ Tiesa izvērtēja Itālijas tiesību aktus, atbilstīgi kuriem nekustamā īpašuma pirkuma līgums ir atceļams, ja nekustamais īpašums ir pārveidots, neņemot vērā pilsētplānošanas noteikumus. Šāda automātiska atceļšana liedz īstenot tiesības uz īpašumu (17. pants⁶). Tiesa minēto lietu nepieņēma izskatīšanai, jo nebija saiknes starp valsts tiesību aktiem par pilsētplānošanu un ES tiesību aktiem.

Treškārt, lietā *Cholakova*⁷ Tiesa izvērtēja situāciju, kurā Bulgārijas policija bija arestējusi *Cholakova* k-dzi, jo viņa bija atteikusies uzrādīt savu identitātes karti policijas pārbaudes laikā. Tiesa nosprieda, ka, tā kā *Cholakova* k-dzei nav bijis nodoms atstāt Bulgārijas teritoriju, lieta ir izteikti valsts mēroga jautājums. Tiesa nolēma, ka tā nav kompetenta izskatīt lietu un paziņoja par lietas nepieņemšanu izskatīšanai.

Pasreiz ir trīs gadījumi, kad ir **skaidrs, ka ir jāpiemēro Harta**.

Pirmkārt, “ES tiesību aktu īstenošana” aptver dalībvalsts **likumdošanas darbību un tiesu un administratīvo praksi, pildot pienākumus, kas izriet no ES tiesību aktiem**. Tas ir, piemēram, gadījumā, ja dalībvalstis nodrošina efektīvu tiesisko aizsardzību, lai garantētu no ES tiesību aktiem izrietošās indivīdu tiesības; šāds pienākums dalībvalstīm noteikts LES 19. panta 1. punktā. Brīvas pārvietošanās direktīva⁸ ļauj dalībvalstīm ierobežot ES pilsoņu pārvietošanās brīvību, pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības apsvērumiem. Lietā *ZZ* tiesa nolēma, ka šāda atteikuma pamatojums ir jādara zināms attiecīgajai personai.⁹ Šajā gadījumā pamatojums lēmumam atteikt ieeļošanu Apvienotajā Karalistē netika atklāts valsts drošības apsvērumu dēļ. Tiesa apstiprināja, ka personai ir tiesības iegūt informāciju par lēmuma atteikt ieeļošanu pamatojumu, jo valsts drošības aizsardzības apsvērumi nevar liegt tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu, tādējādi padarot tiesības uz tiesisko aizsardzību neefektīvas (47. pants).

Otrkārt, Tiesa atzina, ka Harta ir piemērojama, **ja dalībvalsts iestāde īsteno rīcības brīvību, kas tai piešķirta saskaņā ar ES tiesību aktiem**. Lietā *Kaveh Puid*¹⁰ Tiesa apstiprināja savu iepriekš iedibināto judikatūru¹¹, atzīstot, ka dalībvalsts nedrīkst pārsūtīt patvēruma meklētāju uz dalībvalsti, kas sākotnēji noteikta kā atbildīgā dalībvalsts, ja pastāv pamatoti iemesli uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējam varētu rasties reāli draudi tikt pakļautam necilvēciskai vai pazemojošai attieksmei, tādējādi pārkāpjot Hartas 4. pantu.

Visbeidzot, valsts pasākumi, kas saistīti ar kopīgi pārvaldītu ES līdzekļu izmaksu, var būt atzīti par ES tiesību īstenošanu. Lietā *Blanka Soukupová*¹² Tiesa nolēma, ka, īstenojot Padomes Regulu (EK) Nr. 1257/1999 par Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda atbalstu lauku attīstībai, dalībvalstīm ir jāievēro vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principi, kas ietverti Hartas 20. pantā, 21. panta 1. punktā un 23. pantā. Sniedzot priekšlaicīgas pensionēšanās atbalstu gados vecākiem lauksaimniekiem, dalībvalstīm ir jānodrošina vienlīdzīga attieksme

⁵ EST, spriedums lietā C-106/13, *Francesco Fierro un Fabiana Marmorale/Edoardo Ronchi un Cosimo Scocozza*, 30.5.2013.

⁶ Turpmāk minētie panti iekavās ir Hartas panti.

⁷ EST, spriedums lietā C-14/13, *Gena Ivanova Cholakova*, 6.6.2013.

⁸ Direktīva 2004/38/EK, OV L 2004 L 158., 77. lpp.

⁹ EST, spriedums lietā C-300/11 *ZZ/Secretary of State for the Home Department*, 17.6.2013.

¹⁰ EST, spriedums lietā C-4/11 *Vācijas Federatīvā Republika/Kaveh Puid*, 14.11.2013.

¹¹ EST, spriedums apvienotajās lietās C-411/10 un C-493/10, *NS/Secretary of State for the Home Department*, 21.12. 2011.

¹² EST, spriedums lietā C-401/11 *Blanka Soukupová*, 11.4.2013.

pret sievietēm un vīriešiem, kā arī jāaizliedz jebkāda veida diskriminācija, pamatojoties uz dzimumu.

Plašas debates notikušas par 2013. gada **spriedumu lietā Åkerberg Fransson attiecībā uz Hartas piemērojamību**¹³. Šis nolēmums ir svarīgs solis notiekošajā procesā ar mērķi skaidrot Hartas 51. panta interpretāciju.

Tiesai tika lūgts precizēt, vai tādi gadījumi, kuros valsts tiesību akti atbilst ES tiesību aktos noteiktajiem mērķiem, arī rada situācijas, kurās ES tiesību akti tiek "īstenoti" Hartas 51. panta nozīmē. Lietu Tiesā prejudiciāla nolēmuma procedūras ietvaros iesniedza Zviedrijas pirmās instances tiesa, jo tai bija šaubas par to, vai var ierosināt krimināllietu par izvairīšanos no nodokļu maksāšanas saistībā ar PVN deklarācijām pret atbildētāju, ja viņam jau ir piemērots administratīvais nodokļu sods par to pašu rīcību, sniedzot nepatiesu informāciju. Šāda tiesvedība bija jāizvērtē saistībā ar *ne bis in idem* principu (princips, atbilstīgi kuram personu nevar sodīt divas reizes par vienu un to pašu nodarījumu), kas iekļauts Hartas 50. pantā, pat ja attiecīgās valsts tiesību akti, kas ir šo administratīvo sodu piemērošanas un krimināllietu izskatīšanas pamatā, nav pieņemti, lai transponētu ES tiesību aktus.

Tiesa norādīja uz to, ka saskaņā ar ES tiesību aktiem dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt PVN iekasēšanu pilnā apjomā, lai apkarotu krāpšanu un citādu nelikumīgu rīcību, kas apdraud ES finanšu intereses, un lai veiktu tādus pašus pasākumus ar mērķi apkarot krāpšanu, kas apdraud ES finanšu intereses, kādus tās veic, lai novērstu krāpšanu, kas apdraud viņu pašu finanšu intereses.¹⁴

ES pašu resursus veido ieņēmumi, ko rada vienotas likmes piemērošana saskaņotām PVN aprēķinu bāzēm, kas noteiktas atbilstoši ES tiesību normām. Tādēļ pastāv tieša saikne starp PVN ieņēmumu iekasēšanu saskaņā ar attiecīgajiem ES tiesību aktiem un attiecīgo PVN resursu pieejamību ES budžetam. Visas nepilnības PVN ieņēmumu iekasēšanā valsts līmenī potenciāli ietekmē ES budžetu. Tiesa nolēma, ka "*Tā kā Hartā garantētās pamattiesības (...) ir jāievēro, ja valsts tiesiskais regulējums ietilpst Savienības tiesību piemērošanas jomā, nevar pastāvēt tādi gadījumi, kas šādā veidā attiecas uz Savienības tiesībām, bez iepriekš minēto pamattiesību piemērošanas. Savienības tiesību piemērojamība nozīmē arī Hartā garantēto pamattiesību piemērošanu.*"¹⁵ Tiesa uzskatīja, ka valsts tiesību akti šajā kontekstā bija "*vērsti uz to, lai sodītu par minētās direktīvas normu pārkāpumu, un to mērķis tātad [bija] īstenot līgumā dalībvalstīm noteikto pienākumu efektīvi sodīt par rīcību, kas apdraud Savienības finanšu intereses.*"¹⁶

Attiecībā uz lietas iznākumu Tiesa norādīja, ka princips, kura mērķis ir novērst personas atkārtotu sodīšanu par vienu un to pašu nodarījumu, neliedz dalībvalstij par to pašu rīcību piemērot gan nodokļu sodus, gan kriminālsodus, ja vien nodokļu sodam nav krimināltiesisks raksturs.

3. PASĀKUMI, LAI SEKMĒTU HARTAS EFEKTĪVU ĪSTENOŠANU

Pamattiesības tiek veicinātas visās ES politikas jomās. ES kompetencē ietilpstošajās jomās Komisija ierosina ES tiesību aktus, kas konkrētā veidā īsteno hartā noteiktās tiesības un principus. Komisija arī veic aktīvus pasākumus, lai popularizētu Hartu un

¹³ EST, spriedums lietā C-617/10, *Åklagaren/Hans Åkerberg Fransson*, 26.2.2013.

¹⁴ Turpat, 26. punkts.

¹⁵ Turpat, 21. punkts.

¹⁶ Turpat, 28. punkts.

nodrošina ES tiesību aktu īstenošanu, izmantojot pārkāpuma procedūras pret dalībvalstīm.

To, kā Hartu ievēro pašas iestādes, uzrauga Tiesa, pārbaudot ES tiesību aktu atbilstību Hartai.

3.1. ES tiesību akti

Komisija nodrošina un rūpīgi pārbauda to, lai visos **tiesību aktu priekšlikumos** būtu ievērotas un veicinātas pamattiesības. Tā īsteno šādu pieeju visā likumdošanas procesā, sākot no paša priekšlikuma līdz tā apspriešanai starp ES iestādēm un tā galīgajai pieņemšanai.

3.1.1. Tiesību aktu priekšlikumi

Krimināltiesību jomā **Komisija ir ierosinājusi piecus juridiska rakstura pasākumus, lai vēl vairāk veicinātu Procesuālo tiesību programmu** un stiprinātu Eiropas krimināltiesību politikas pamatus. Šie pasākumi ietver trīs priekšlikumus direktīvām par:

- dažu aspektu stiprināšanu attiecībā uz nevainīguma prezumpciju un tiesībām piedalīties lietas izskatīšanā tiesā kriminālprocesa ietvaros (48. un 47. pants);
- īpašām garantijām bērniem, kas ir aizdomās turētās vai apsūdzētās personas kriminālprocesā (24. un 49. pants);
- pagaidu juridisko palīdzību aizdomās turētām vai noziegumu izdarīšanā apsūdzētām personām, kam atņemta brīvība, un par juridisko palīdzību Eiropas apcietināšanas ordera izpildes procesā (47. panta 3. punkts).

Pasākumi arī ietver divus ieteikumus, no kuriem viens ir par procesuālajām garantijām neaizsargātām personām, kas ir aizdomās turētās vai apsūdzētās personas kriminālprocesā, bet otrs par aizdomās turētu vai noziegumos apsūdzētu personu tiesībām uz juridisko palīdzību kriminālprocesa laikā (47. pants)¹⁷.

Nepieciešamība krimināltiesiskos pasākumus veidot, pamatojoties uz spēcīgiem ES mēroga standartiem attiecībā uz procesuālajām tiesībām un cietušo tiesībām saskaņā ar Hartu, ir ļoti svarīga, lai stiprinātu savstarpējas uzticēšanās principu, kas ir tiesu iestāžu sadarbības pamatā.

Komisija ir arī nodrošinājusi efektīvu profesionālās saziņas juridiskās konfidencialitātes prasību aizsardzību ES tiesību aktos nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas jomā. Ierosinātā 2013. gada februāra **Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas direktīva** uzliek par pienākumu ziņot iestādēm par aizdomām saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai teroristu finansēšanu vairākās profesionālās darbības jomās. Tomēr, ņemot vērā tiesību uz aizstāvību (48. pants) izšķirošo lomu, atsevišķos gadījumos ierosinātā direktīva paredz dalībvalstīm nepiemērot šo pienākumu advokātiem, piemēram, attiecībā uz informāciju, kas iegūta, noskaidrojot klienta juridisko stāvokli.¹⁸

Turklāt Komisija ir nodrošinājusi tiesiskās aizsardzības līdzekļus **darba ņēmējiem, kuri izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties ES**. Šā tiesību akta priekšlikuma¹⁹ mērķis ir, *inter alia*, noteikt dalībvalstīm juridisku pienākumu nodrošināt ES

¹⁷ COM(2013) 821, 822 un 824, 27.11.2013., un COM(2013) 8178 un 8179, 27.11.2013.

¹⁸ EST, spriedums lietā C-305/05 *Ordre des barreaux francophones et germanophone*, 26.6.2007.

¹⁹ COM(2013) 236 *final*, 26.4.2013.

mobilajiem darba ņēmējiem atbilstīgus tiesiskās aizsardzības līdzekļus valsts līmenī (47. pants).

Komisija 2013. gada septembrī ierosināja regulu par indeksiem, ko izmanto kā **etalonus finanšu instrumentos un līgumos**.²⁰ Tādējādi ierosinātās regulas mērķis bija noteikt skaidrākus standartus un uzraudzību attiecībā uz etaloniem, ko nodrošina finanšu nozares tirgus dalībnieki. Tā paredzēja piešķirt kompetentajām iestādēm pārbaudes un izpildes nodrošināšanas pilnvaras, tostarp piekļuvi datu pārsūtīšanai pēc pieprasījuma. Komisija izvērtēja, kā minētais priekšlikums ietekmē vairākas ar Hartu aizsargātās tiesības: personas datu aizsardzība (8. pants), vārda un informācijas brīvība (11. pants) un darījumdarbības brīvība (16. pants).

Savā priekšlikumā regulai, ar kuru paredz noteikumus ārējo jūras robežu uzraudzībai saistībā ar operatīvo sadarbību, ko koordinē *Frontex*²¹, ko pieņēma 2013. gada aprīlī, Komisija nodrošināja, ka visiem uzraudzības operāciju laikā veiktajiem pasākumiem, ko koordinē *Frontex*, pilnībā jāievēro pamattiesības un neizraidīšanas princips, kas nozīmē, ka nevienam bēglim nenosūta atpakaļ uz jebkuru valsti, kurā pastāv liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai sodīs (19. panta 2. punkts). Pirms lēmuma pieņemšanas par izkāpšanu trešā valstī, dalībvalstis ņem vērā vispārējo situāciju šajā valstī, lai nodrošinātu, ka tā neīsteno praksi, kas pārkāpj neizraidīšanas principu. Pārtvertās vai izglābtās personas ir jāidentificē un jānovērtē viņu personiskie apstākļi.

3.1.2. *Starpiestāžu sarunas, ietverot svarīgus pamattiesību aspektus*

2013. gads ir bijis nozīmīgs gads tiesībām uz personas datu aizsardzību. Ņemot vērā šā gada atklājumus par pasaules mēroga uzraudzības programmām, kas potenciāli uzrauga visas pilsoņu komunikācijas, ES iestādēm bija jāgūst panākumi sarunās par jauniem datu aizsardzības standartiem.²² Eiropas Parlamenta *LIBE* komiteja 2013. gada oktobrī atbalstīja Komisijas priekšlikumu.²³ Šīs reformas mērķis ir panākt, lai personas atgūtu kontroli pār saviem datiem, atjauninot viņu tiesības (8. pants). Galvenie elementi ir nepārprotama piekrišana, tiesības tikt aizmirstam, tiesības uz datu pārnesamību un tiesības saņemt informāciju par personas datu aizsardzības pārkāpumiem. Tie palīdzēs likvidēt aizvien pieaugošo plaisu starp iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kuriem tie labprātīgi vai citādi uztic savus datus.

Lai veicinātu darījumdarbības brīvību, kas noteikta Hartas 16. pantā, Komisija 2012. gadā iesniedza priekšlikumu modernizēt noteikumus par **pārrobežu maksātnespēju**.²⁴ Sarunu gaitā, kurās būtiski panākumi tika gūti 2013. gadā, tika rūpīgi izvērtēta minētā priekšlikuma ietekme uz mazākuma kreditoru tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību (47. pants) un īpašumu (17. pants).

3.1.3. *Hartas īstenošana, veicot pasākumus, ko pieņēmusi ES un Komisija*

Procesuālo tiesību jomā tika pieņemta **Direktīva par tiesībām uz advokāta palīdzību** un par tiesībām uz to, ka pēc brīvības atņemšanas informē trešo personu²⁵. Ar šo nozīmīgo tiesību aktu visiem aizdomās turētajiem tiek garantētas tiesības

²⁰ COM(2013) 641 *final*, 18.09.2013.

²¹ COM(2013) 197 *final*, 12.04.2013.

²² COM(2012) 11 *final*, 25.01.2012. un COM(2012) 10 *final*, 25.01.2012.

²³ Eiropas Parlaments, dokuments Nr. A7-0403/2013.

²⁴ COM(2012) 744 *final*, 12.12.2012.

²⁵ Direktīva 2013/48/ES, OV L 294.

konsultēties ar advokātu sākotnējos procedūras posmos un līdz to noslēgumam (47. un 48. pants).

Eiropas Parlaments un Padome pieņēma pārstrādāto **Dublinas regulu**²⁶, kas nodrošina efektīvus aizsardzības līdzekļus pieteikumu iesniedzējiem attiecībā uz pārsūtīšanas lēmumu pārsūdzēšanu, tādējādi pilnībā garantējot patvēruma meklētāja tiesības palikt dalībvalsts teritorijā un samazinot “atkārtotas izraidīšanas” risku (19. panta 2. punkts). Tajā arī atspoguļota Tiesas judikatūra, atbilstīgi kurai patvēruma meklētāju nenosūta uz dalībvalsti, ja pastāv nopietns risks viņa pamattiesību pārkāpšanai. Šādā gadījumā, lai neapdraudētu patvēruma meklētāja ātru pieejamību tiesām, citai dalībvalstij ir nekavējoties jāuzņemas atbildība.

Eiropas Parlaments un Padome ir pieņēmuši arī **Patvēruma procedūru direktīvu**²⁷ un **Uzņemšanas nosacījumu direktīvu**²⁸. Pirmajā no tām pastiprinātas garantijas aizsargāt pamattiesības uz patvērumu, jo īpaši, stiprinot tiesības piekļūt patvēruma procedūrām (18. un 19. pants), bet otrajā ietverti uzlaboti un skaidrāki standarti, lai efektīvāk aizsargātu pamattiesības uz cieņu, jo īpaši attiecībā uz neaizsargātiem patvēruma meklētājiem, un tajā vēl vairāk saskaņoti noteikumi par aizturēšanu, nosakot skaidru un ierobežojošu aizturēšanas pamatu, aizturēšanas nosacījumus un aizturēto garantijas (1., 4., 6., 7., 18., 21., 24. un 47. pants).

Attiecībā uz **cietušo tiesībām ar Regulu par aizsardzības pasākumu savstarpēju atzīšanu civilīetās**²⁹ izveidots vienkāršs un ātrs mehānisms, lai atzītu kādā dalībvalstī norīkotus aizsardzības pasākumus civilīetās. Tādējādi personas, kuras šādi pasākumi aizsargā (galvenokārt sievietes, kam noteikti ierobežojoši rīkojumi attiecībā pret kādu personu), var būt pārliecinātas, ka viņu izcelsmes valstī iegūtajam rīkojumam būs tāds pats spēks visā ES.

Eiropas Parlamenta 2014. gada vēlēšanas būs pirmās, kas tiks organizētas saskaņā ar Lisabonas līgumu, ar kuru pastiprinātas Eiropas Parlamenta pilnvaras. Savā 2013. gada marta ieteikumā³⁰ Komisija aicināja politiskās partijas nākamajās Eiropas Parlamenta vēlēšanās apstiprināt kandidātu Eiropas Komisijas priekšsēdētāja amatam, kā arī norādīt, kurai Eiropas politiskajai partijai tās pieder. Ieteikuma mērķis ir veicināt Hartas 39. pantā noteiktās tiesības balsot, informējot vēlētājus par šajās vēlēšanās apspriežamajiem jautājumiem, veicinot Eiropas mēroga diskusijas un, visbeidzot, palielinot vēlētāju aktivitāti.

3.2. Pasākumi, kas veicina pamattiesību ievērošanu

Lielus uzņēmumus visā ES joprojām galvenokārt vada vīrieši. Lai panāktu vērā ņemamu līdztiesību starp sievietēm un vīriešiem uzņēmumu valdēs saskaņā ar Hartas 23. pantu, Komisija pagājušajā gadā ierosināja direktīvu, kuras mērķis ir uzlabot dzimumu līdzsvaru direktoru bez izpildpilnvarām vidū biržā kotētajos uzņēmumos.³¹ Eiropas Parlaments 2013. gada novembrī pirmajā lasījumā pieņēma rezolūciju attiecībā uz ierosināto direktīvu³², paužot plašu vienprātību attiecībā uz sieviešu pārstāvības palielināšanu uzņēmumu valdēs un kopumā apstiprinot Komisijas pieeju, lai novērstu pašreizējo līdzsvara trūkumu.

²⁶ Regula 604/2013., OV L 180, 31. lpp.).

²⁷ Direktīva 2013/32/ES, OV L 180.

²⁸ Direktīva 2013/33/EK, OV L 180., 29.6.2013., 96. lpp.

²⁹ Regula 606/2013., OV L 181.

³⁰ Ieteikums 2013/142/ES., OV L 79, 29. lpp.

³¹ COM(2012) 614 *final*, 14.11.2012.

³² Eiropas Parlaments, dokuments Nr. A7-0340/2013.

Romu integrācija ir vēl viena joma, kurā ES turpina pastiprināt tiesību uz vienlīdzību aizsardzību un veicināt pozitīvu pasākumu pieņemšanu. Ievērojami panākumi tika gūti 2013. gadā attiecībā uz ES mēroga pieeju, lai risinātu romu atstumtību. 2013. gada decembrī vienbalsīgi tika pieņemts Padomes ieteikums³³. Dalībvalstis ir apņēmušās uzlabot romu kopienu ekonomisko un sociālo integrāciju. Visa procesa gaitā diskusijās visaugstākajos lēmumu pieņemšanas līmeņos tika iesaistīti paši romi.

3.3. Pasākumi ES tiesību aktu izpildes nodrošināšanai

Komisija īstenoja savu kā Līgumu uzraudzītāja lomu un veica pasākumus, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis piemēro tos ES tiesību aktus, ar kuriem konkrēti ievieš Hartu.

Pēc veiktās analīzes par to, kā valsts īsteno **Vīzu kodeksu**³⁴ attiecībā uz tiesībām pārsūdzēt vīzas atteikumu/anulēšanu/atcelšanu, Komisija pievērsa uzmanību vairākiem jautājumiem par valsts tiesību aktu atbilstību Vīzu kodeksa un Hartas noteikumiem. Tā secināja, ka Hartas 47. pantā noteikto tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību nodrošināšanai nepieciešams, lai pārsūdzība par vīzas atteikumu, anulēšanu vai atcelšanu ietvertu piekļuvi tiesu iestādei kā vienīgajai vai pēdējai pārsūdzības instancei. Oficiāla paziņojuma vēstules tika nosūtītas vairākām dalībvalstīm.

Tiesa 2012. gadā³⁵ nolēma, ka pensijas vecuma pēkšņa un radikāla samazināšana tiesnešiem, prokuroriem un notāriem Ungārijā nebija atbilstīga Direktīvai 2000/78, kas nodrošina, ka nodarbinātības jomā pilnībā tiek ievērots Hartas 21. pantā atzītais diskriminācijas aizlieguma princips. Pēc veiksmīga dialoga ar Komisiju Ungārija 2013. gada martā pieņēma likumu, kurā ietverti risinājumi attiecībā uz visiem problemātiskajiem jautājumiem, un ar kuru pareizi un pilnībā īstenots minētais Tiesas spriedums.

Visbeidzot, **datu aizsardzības** jomā Komisija uzraudzīja to, kā Austrija izpilda Tiesas 2012. gada spriedumu³⁶ par datu aizsardzības uzraudzības iestādes neatkarību. Austrija ir grozījusi savus tiesību aktus datu aizsardzības jomā un nodrošinājusi, ka iestādes locekli, kurš vada tās ikdienas darbu, uzrauga tikai tās priekšsēdētājs, un ka iestāde vairs nav daļa no Federālās kancelejas un tai ir savs budžets un personāls.

3.4. Tiesas kontrole pār ES iestādēm

To, kā ES iestādes ievēro Hartu, pārbauda Tiesa, kas ir pieņēmusi vairākus spriedumus, lai nodrošinātu, ka ES iestādes rīkojas saskaņā ar Hartu. Šie spriedumi arī attiecas uz to, cik lielā mērā iedzīvotājiem adresētie ES tiesību akti un lēmumi atbilst Hartas prasībām.

ES var noteikt tādas sankcijas vai ierobežojošus pasākumus, kuri varētu ietekmēt to personu pamattiesības, attiecībā pret kurām šīs sankcijas vērstas. Apelācijas spriedumā lietā *II Kadi*³⁷ Tiesa precizēja atsevišķas procesuālās tiesības personām, kuras tiek turētas aizdomās par saistību ar terorismu, tostarp tiesības uz labu pārvaldību, tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un tiesības uz taisnīgu tiesu (41. un 47. pants). Tiesa **nodrošināja pamattiesību un pamatbrīvību aizsardzību, vienlaikus atzīstot neatliekamu vajadzību cīnīties pret starptautisko terorismu.**

³³ Padomes ieteikums par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs, 9.12.2013.

³⁴ Regula 810/2009., OV L 243.

³⁵ EST, spriedums lietā C-286/12, *Commission/Hungary*, 6.11.2012.

³⁶ EST, spriedums lietā C-614/10, *Commission/Austria*, 16.10.2012.

³⁷ EST, spriedums lietā C-584/10 P *Commission and Others/Kadi* (Kadi II), apelācija lietā T-85/09 *Kadi/Commission* (Kadi I), 18.7.2013.

Komisija bija iesaldējusi Kadi kunga aktīvus, īstenojot ANO Sankciju komitejas lēmumu, kas ir daļa no ANO Drošības padomes rezolūcijas. Tiesa norādīja, ka, tā kā Komisija nespēja sniegt tādu informāciju vai pierādījumus, kas pamatotu apgalvojumus par to, ka Kadi kungs bija iesaistīts darbībās, kas saistītas ar starptautisko terorismu (šādus apgalvojumus viņš stingri noliedza), šie apgalvojumi nevarēja būt par pamatu tam, lai pret viņu ES līmenī būtu pieņemti ierobežojoši pasākumi.

ES iestādes vairākos gadījumos, neatkarīgi no tā, vai pastāv ANO Drošības Padomes rezolūcijas, ir pieņēmušas lēmumus un regulas tādu personu un struktūru līdzekļu iesaldēšanai, kuras ES iestādes ir identificējušas kā saistītas ar kodolieroču izplatīšanu. Dažas no šādām personām un struktūrām ir cēlušas prasības ar mērķi atcelt šos lēmumus. Vairākos spriedumos³⁸ Vispārējā tiesa ir atcēlusi ES iestāžu darbības attiecībā uz vairākiem pieteicējiem. Tā konstatēja, ka ES iestādes nav sniegušas pietiekamus pierādījumus, lai pamatotu veiktos pasākumus, un ka noteiktos gadījumos ES iestādes nav ievērojušas pienākumu sniegt pamatojumu un atklāt pierādījumus.

Lietā *Besselink*³⁹ Vispārējā tiesa īstenoja Hartas 42. pantā noteiktās tiesības piekļūt dokumentiem un daļēji atcēla Padomes lēmumu, ar kuru liegta piekļuve dokumentam par ES pievienošanos ECTK. Tiesa nolēma, ka Padome ir pieļāvusi kļūdu vērtējumā, liedzot piekļuvi vienai no sarunu direktīvām, ko tā ir pieņēmusi. Sarunu puses jau bija informētas par šajā dokumentā atspoguļoto nostāju. Tādēļ tās atklāšana nevarēja apdraudēt uzticēšanos starp sarunu pusēm.

Lai gan šie lēmumi tika adresēti fiziskām personām, Tiesa pārbauda arī ES tiesību aktus, kas adresēti dalībvalstīm.

Tiesa pārbaudīja **Pamatlēmuma par Eiropas apcietināšanas orderi⁴⁰ (EAO) atbilstību Hartas 47. un 48. pantam**. Tiesai tika lūgts skaidrot, vai dalībvalsts varētu pakļaut personas, attiecībā uz kuru pieņemts aizmugurisks nolēmums, izdošanu nosacījumam, ka ir jābūt iespējai pārskatīt sodu ordera izsniegšanas valstī, lai novērstu jebkādu negatīvu ietekmi uz tiesībām uz taisnīgu tiesu un tiesībām uz aizstāvību, kas garantētas tās dalībvalsts konstitūcijā, kura izdod attiecīgo personu⁴¹. Tiesa atzina, ka Pamatlēmums par EAO bija pilnībā atbilstīgs Hartas prasībām. Tāda nosacījuma ieviešana attiecībā uz personas izdošanu, kas nav paredzēts minētajā Pamatlēmumā, vājinātu tos savstarpējas uzticēšanās un atzīšanas principus, kurus ar šo lēmumu paredzēts atbalstīt, un negatīvi ietekmētu tā efektivitāti.

4. EIROPAS CILVĒKTIESĪBU KONVENCIJAS (ECTK) NOZĪME

Tas, ka Harta ir piemērojama tikai tad, kad dalībvalstis īsteno ES tiesību aktus, nenozīmē, ka veidojas pārrāvums pamattiesību aizsardzībā. Personas izmanto valsts tiesiskās aizsardzības līdzekļus un pēc tam, kad šīs iespējas ir izsmeltas, tās var

³⁸ Vispārējā tiesa, spriedums apvienotajās lietās T-35/10 un T-7/11, *Bank Melli Iran*; Lieta T-493/10 *Persia International Bank plc*; apvienotās lietas T-4/11 and T-5/11 *Export Development Bank of Iran*; T-12/11 *Iran Insurance Company*; T-13/11 *Post Bank Iran*; T-24/11 *Bank Refah Kargaran*; T-434/11 *Europäisch-Iranische Handelsbank AG*; apvienotās lietas T-42/12 un T-181/12 *Naser Bateni*; T-57/12 *Good Luck Shipping*, un lieta T-110/12 *Iranian Offshore Engineering & Construction Co./Council*, 6.9.2013.

³⁹ Vispārējā tiesa, T-331/11 *Besselink/Council*, 12.9.2013.

⁴⁰ Pamatlēmums 2002/584/TI, grozījumi izdarīti ar Pamatlēmumu 2009/299/TI, OV L 81, 27.3.2009., 24. lpp.

⁴¹ EST, spriedums lietā C-399/11 *Stefano Melloni/Ministerio fiscal*, 26.2.2013.

iesniegt pieteikumu Eiropas Cilvēktiesību Tiesā — atbilstīgi ECTK, kuras līgumslēdzējas puses ir visas ES dalībvalstis.

Pienākums ES pievienoties ECTK tika noteikts Lisabonas līgumā. 2013. gada aprīlī tika pabeigts izstrādāt projektu nolīgumam par ES pievienošanās ECTK, kas ir ļoti būtisks posms pievienošanās procesā. Sperot nākamo soli, Komisija ir lūgusi Tiesai sniegt atzinumu par nolīguma projektu.

5. SECINĀJUMS

Tiesa 2013. gadā izskatīja ievērojamu skaitu lietu saistībā ar Hartas piemērošanu valsts līmenī. Tas pierāda Hartas pieaugošo mijiedarbību ar valstu tiesību sistēmām. Šajā kontekstā *Åkerberg Fransson* spriedumam ir svarīga nozīme attiecībā uz to, kā valstu tiesneši turpmāk precizēs Hartas piemērošanu dalībvalstīs, kaut arī tiesu prakse šajā jautājumā joprojām veidojas un, iespējams, vēl attīstīsies.

Valstu tiesneši ir galvenās iesaistītās personas, faktiski ieviešot Hartā noteiktās tiesības un brīvības, jo viņi tieši nodrošina, lai gadījumos, kad netiek ievērotas ES tiesību aktu tvērumā ietilpstošas pamattiesības, personām būtu pilnīga tiesiskā aizsardzība.

ES iestādes ir pielikušas ievērojamas pūles, lai nodrošinātu vienveidīgu Hartas noteikumu piemērošanu, kopš tā kļuva juridiski saistoša kā primārais ES tiesību akts. Likumdošanas procedūru ietvaros ir rūpīgi jāizvērtē jebkāda veida ietekme uz pamattiesībām, jo īpaši galīgā kompromisa risinājumu sagatavošanas posmā. Šā mērķa sasniegšanai ir nepieciešama stingra starpiestāžu apņemšanās.

ES tiesību aktus par jebkuriem pamattiesību pārkāpumiem var arī apstrīdēt Tiesā. Tiesas pārbaude attiecas arī uz dalībvalstīm, bet tikai tad, ja tās īsteno ES tiesību aktus. Citos gadījumos dalībvalstis piemēro savas valsts pamattiesību sistēmas. Tā ir skaidra un apzināta izvēle, kuru dalībvalstis izdarījušas, izstrādājot Hartu un Līgumu.

ES iestādēm ir jādarbojas plašāk, nekā tikai jāievēro juridiskās prasības, kas izriet no Hartas. Tām ir jāturpina pildīt politisks uzdevums — sekmēt pamattiesību kultūras izplatību vienādi visiem — pilsoņiem, ekonomikas dalībniekiem un valsts iestādēm. Tas, ka Komisija ir saņēmusi vairāk nekā 3000 iedzīvotāju vēstuļu par pamattiesību ievērošanu, liecina, ka indivīdi ir informēti par savām tiesībām un pieprasa to ievērošanu. Komisija atbalsta viņu centienus.